

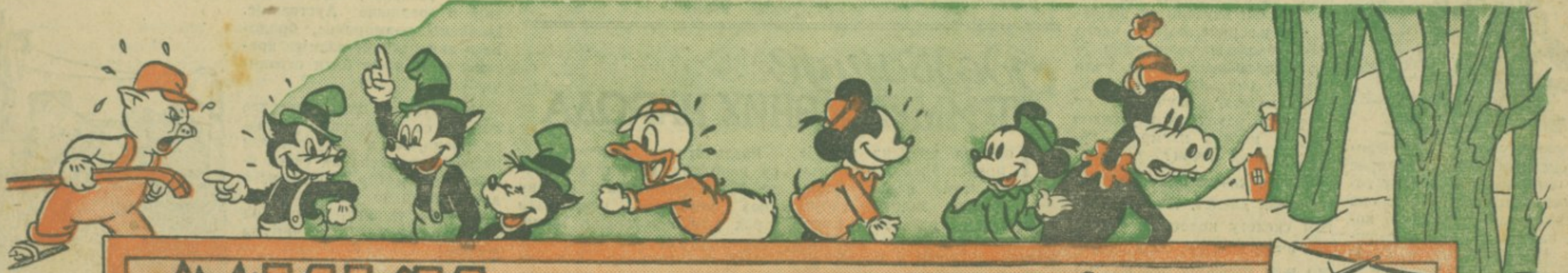
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 99 — Субота, 21 новембар 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

МИХАЈЛО
ДЕЛИ
ОРДЕНЕ

ДОК ЈЕ МИНИ НА ГЛАВНОЈ КАПИЈИ ЗАМКА ЗАГОВАРАЛА ВОЈВОДУ БЛЕДИОКУ, МИКИ ЈЕ УСПЕО ДА ПРОБУДИ МИХАЈЛА

ОПАСНО ЈЕ
ЛЕД ПУЦА

Мики
и
МИХАЈЛО
НАШЛИ
СУ СЕ
ИЗНЕНАДА
У
СМРТНОЈ
ОПАСНОСТИ

У
С
В
И
Т
А
Њ
Е

ИДУЋЕМ
БРОЈУ!
ПОТЕ-
РА

Ошић нам пријоу Фосили

Кад би оно што ланци мисле о нама палеонтологима и о палеонтологији било тачно, наш задатак био би изванредно лак — рекао је један познати палеонтолог. — Јер, обично се сматра да је довољно да

вог упоређивања нађене кости са одговарајућим костима животиња које потичу из исте епохе, које припадају истој врсти, а које су научницима већ познате. Дакле, према једном зубу или кости палеонтозоолози не могу да реконструишу чак ни лобању, акамоли читав скелет.

Да би се могао одредити склоп костију и приближни изглед неке животиње, потребно је имати фосиле — о камењене остатке — готово свих њених чврстих делова. Међутим, редак је случај да се нађу сви чврсти делови једне давно изумрле животиње. Једини изузеци су шкољке и мање рибе, које се често нађу целе. Па ипак, мада је досад пронађено веома мало потпуно очуваних животињских скелета, научници су успели да реконструишу склоп костију многих изумрлих врста. На који начин?

Већина кичмењака има симетричан скелет. Ако на таквом скелету недостаје једна или више костију, онда се место њих стављају делови од пластелина или гипса израђени према одговарајућим костима на другој страни. Ребра које недостаје израђује се према ребру изнад и испод њега, тако да у погледу дужине и лука буде средина између њих.

Други корак у „враћању фосила у живог“ јесте реконструкција мишића и осталих меких делова тела. Величина и изглед мозга одређује се према шупљини лобање, док је реконструкција мишића много тежа. Међутим, познато је да се већина мишића везује за чврсте делове и да су на местима спајања кости нешто издигнуте или удубљене. Према њима одређује се дужина и јачина мишића и место везивања за кост.

Спољни изглед изумрлих животиња има мало или чак нимало значаја за науку. Али, већину људи баш то највише занима. „А како смо и ми, палеонтолози, радознали као

и сви остали људи, — каже један од њих, — трудимо се да задовољимо и своју и туђу радозналост и да одредимо спољни изглед тих животиња“. Ако изумрла животиња има живе сроднике, онда се приликом реконструкције од њих „позајмљује“ спољни изглед, мада се у томе може и погрешити.

Ниједан живи слон нема дугачку длаку. И да нису пронађени добро очувани мамути, заједно с кожом и длаком, оне би несумњиво били „рестаурирани“ по угледу на данашње слонове и нико не би ни помишљао да су они могли имати дуго и густо крзно. Јер, дужина и боја длаке као и дужина и изглед ушију изумрлих животиња никад се не могу тачно одредити.

Но, начин исхране животиња од којих су нађени само фосилни остаци одређује се с приличном тачношћу. Ако

је таква животиња имала добро развијене зубе-очњаци, јаке вилице, а уста још и витке и јаке удове онда је сигурно да је била месождер и да је сама хватала свој плен. Али, ако јој зуби нису тако оштри, ако су јој виличне кости слабије, а кости удова теже, може се са сигурношћу рећи да је она такође јела месо, али да се, слично данашњој хијени, задовољавала остацима туђег плена. Затубасти зуби знак су да је животиња била биљождер.

Као што се по зубима изумрлих животиња може одредити како и чиме су се оне храниле, тако нам и сваки фосилни остатак „исприча“ по нешто о њиховом изгледу и начину живота. Према томе, палеонтолози заиста нису никакви лењи лењаци. Они су само научили да пажљиво слушају „причу“ коју нам причају фосили“.

Резбарије ПРИМИТИВНИХ НАРОДА

Још од времена кад је преисториски, кроманјонски човек украшавао зидове својих пећина у југозападној Европи пртежимама давно несталих животиња, људи у целом свету дају израза нагону за стварањем нечег лепог. Ни неизвесна сутрашњица, ни недостатак металног алата, нису спречили примитивног човека да покаже свој талент правени резбарије у дрвету, слоновачи или кости. Такозвани „дивљак“ одличан је пример за то да недостатак алата не може да спречи

Различити су разлози који су наводили примитивне људе да резбаре. Некад су они кроз резбарије исказивали страх или поштовање према природним силама које нису могли да разумеју, а некад су желели да украсе предмете који их окружују. Можда су кроз уметност тражили и излаз из тешкоћа свакодневног живота. Не значи да су те резбарије увек лепе, као што ни стари намештај није увек леп. Али, ако се имају у виду услови под којима су настале, онда су оне у сваком случају занимљиве.

Као и у савременој уметности, тако и у резбаријама примитивних народа основни мотив претстављају људи и животиње. Људски ликови често су приказивани веома реалистички и верно. Понекад су поједине црте намерно деформисане, из чега се види смисао за карикатуру. Дали мотив претстављају религиозни предмети помоћу којих су примитивни људи мислили да ће умилостивити разна божанства у која су веровали.

Приликом проучавања уметности примитивних народа треба имати у виду да постоји велика разлика у вредности између оригиналних, ружом резаних, предмета и њихових копија које се масовно производе.

праве таленте у стварању. Он притом често показује такву слободу духа која би могла да постигне многе цивилизоване људе.

БОРБА УГАЉА И УРАНИЈУМА

Судећи по последњим техничким проналасцима, ускоро ће угаљ изгубити своју досадашњу пре моћ у индустрији.

У Окрију, у Америци, начињена је атомска батерија која је у стању да замени угаљ. Ова батерија употребљава течни уранијум. Притом се развија велика топлота, која се употребљава за добијање паре. Пара покреће турбину, а ова снажне и велике динамашине које производе електричну енергију. По мишљењу стручњака, нов начин добијања енергије потпуно ће заменити угаљ и водену снагу. Ускоро ће нове централе бити инсталиране у земљама Јужне Америке, Африке, Азије и средњих Аустралије. Имаћемо подморнице, бродове и авионе чији радијус кретања неће више бити ограничен.

Пренућство нове централе састоји се у томе што је снага уранијума и плутонијума несразмерно већа од снаге угаља. Један мотор који производи непрекидно хиљаду киловата неће трошити више од једног грама плутонијума дневно!

Само из овога види се каква се напредак може очекивати у најскоријој будућности. Прва оваква централа не може прорадити пре 1956 године. Али, да уранијум однесе праву победу над угљем — мораћемо чекати бар још двадесет до тридесет година, и то ако све буде ишло по плану који се предвиђа.

Пећ ради на следећем принципу. Течни уранијум пролази кроз систем цеви. Кад доспе у батерију, он се лагано распада, атом по атом, у средини која је јако радиоактивна. Кад он изиђе кроз дебеле бетонске зидове, начињене да штите особље од штетних зракова, он са собом донесе и велику количину топлоте која сад загрева воду и производи пару. Најзанимљивије је то што вода није радиоактивна, то јест безбедна је, јер се бомбардовање неутрона врши у унутрашњости батерије.

Али, рећи ће неко, уранијум је редак елемент! Међутим, уранијумових руда има на земљи колико и руда бакра. Ако, и поред свих расипања, угља у земљи има још за пет хиљада година, и уранијума и торијума има толико да се не морамо бринути. Поред тога, ту ће помоћи и сама наука. Природни уранијум уствари је мешавина уранијума 235, који је веома редак, и уранијума 238 кога има 140 пута више. Науци је успело, додуше на тежак и сложен начин, да се та два уранијума издвоје. Ако се у батерију

са уранијумом 235 уведе уранијум 238, први распањањем претвара овај други, после извесног времена, у плутонијум. А баш тај плутонијум и јесте идеално гориво за атомски мотор. Добиће се, дакле, више плутонијума но што се изгуби уранијума 235.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
СТОЈИЉКО СТОЈИЉКОВИЋ,
БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ИЗДАЈЕ И ШТАМПА „ПОЛИТИКА“ ШТАМПСКО-ИЗДАВАЧКА ПРЕДУЗЕЋЕ,
БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ТЕКУЋИ РАЧУН БРОЈ 102-Г-82.
ПОШТ. ФАХ 124. — ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ: ГОДИШЊА 500, ПОЛУГОДИШЊА 250 ДИНАРА. ЗА ИНОСТРАНСТВО ГОДИШЊА 700, ПОЛУГОДИШЊА 350 ДИНАРА. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЉАЈУ.

Од страни се Техничари

ВЕРНЕР ВАН ДОРН

Наједном, Дик застаете. Он се налазио на челу своје мале борбене групе, спреман да се први супростави непријатељу, ако су та загоњена бића била уистину непријатељи. Једним покретом руке даде својим пратиоцима знак да ставе маске с кисеоником и сам намести своју.

Ишли су даље брже и са стрелњом посматрали како светлост поиграва на циновском, швајцарском чекићу који је ударао по спољном слоју металне таванице. Чекић се дизао и спуштао у правилним временским размацима, стварајући све шири отвор. Мањ је пробио два прва слоја и већ је ударао по унутрашњем, последњем.

Унутрашњи слој куполе више је лично на стакло него на метал и нејасна светлост пробијала се кроз њега. Друга два слоја, средњи и спољашњи, били су начињени од неког мутног материјала. Кад се циновски мањ за тренутак подигао, на месту где је ударао зјапнула је велика, злослутна рупа. Мањ — колико су механичари за један делић секунде могли да виде — био је светлуцавомрке боје и приликом сваког удараца изгледало је да му се дужина смањује, а ударна површина шири. Но, чим би се дигао, његове димензије враћале су се у првобитни облик.

Сваки пут кад би се мањ спустио, цела купола стада би да подрхтава. Било је само питање секунда кад ће метал од кога је био начињен унутрашњи слој куполе почети да се ломити. Сигурност и опстанак беспомоћних становника Јупитера зависили су

од успеха акције седморице техничара. А ти безазлени људи били су готово сигурни да ће им дошљаци са Земље помоћи. Прича о води употребљеној уместо горива била је већ позната свима Јупитероцима и они су сматрали да су техничари бића с напредним способностима и изванредном уметношћу.

Кад се мала група приближила отвору, техничари су се одвојили један од другог да би му могли прићи са свих страна. Дик је имао да пуца први — то јест ако се на некога опште имало пуцати. Јер, то што је дупало могло је бити нека машина причвршћена на спољној страни куполе. А машину човек не може да рани нити да је заустави пуцањем из машинске пушке. Наочари на његовој гас-маски биле су замагљене од паре коју је издасио, тако да је једва могао да гледа кроз њих.

Тада се мањ поново спустио. Купола није више подрхтавала као раније и људи су осетили како им се коса диже на глави. Одлучујући тренутак био је дошао и Дик је опалио, мада се налазио још прилично далеко од ивице отвора. Пуцао је у највиши део маља, надајући се да ће тиме бар за тренутак зауставити пуцање. Пре него што се тај тешки предмет — или је можда било и неко живо биће — спустио поново, одјекнула су још два пуцања.

Живо биће! Та мисао пролетела је кроз главу све седморице. Тешки мањ задрхтао је кад су га мени погодили и у грчевима се савио преко ивице отвора. Затим, помичући се с муком, нестало им је из вида.

VIII

Изгледало је да је протекла читав вечност пре него што су се људи усудили да се помакну. Њихова срца куцала су као једно једино огромно, заједничко срце. Тада се на отвору поново указао мањ. Најпре оклевајући, а затим, као охрабрен тишином, спустио се кроз отвор на спољашњем слоју.

Људи су га са ујасом гледали: мањ је уствари био нечија глава. И та страша,

огромна глава љуљала се напред и назад, као глава неке огромне гусенице. У ту главу испалено је истовремено седам метака.

Циновска глава њихала се и даље као клатно на часовнику, а два велика ока неодређене боје тупо су зурала у људе. Изгледало је да биће коме та глава припада није имало довољно разума који би му рекао да се из опасног подручја треба уклонити. Ипак, захваљујући инстинктивном грчењу мишића, чудовиште је извукло своју главу и нестало са ивице отвора.

Дик је поако пошао према отвору. Покретом руке дао је осталима знак да се не мичу док он не буде завршио своје истраживање. Јер, није било потребе, а

ни смисла, да се сви наједном изложе непознатој опасности.

Упаливши ручну електричну лампу која му је била причвршћена на грудима, он је прво разгледао неправилну ивицу отвора, а затим се опрезно пребацио на спољну страну куполе. Непознато чудовиште лежало је згрчено на неколико корака од њега. Пре него што је крочио даље, дао је осталима знак да пођу за њим, да би могли да осмотре рањеног непријатеља.

Сва седморица стајали су сада у средишту огромне куполе, која је на том месту била готово равна. Светлост електричне лампе, иако слаба, била је довољна да при њој виде контуре нападача.

Први пут откако су напустили Земљу људи су осетили како се грче од ужаса и гађења. Пред њима је лежала огромна гусеница. То згрчено тело било је одвратније од свега што би људска машта могла да замисли. Па ипак, то је било живо биће, неки облик живота који је могао да опстане у затрваној атмосфери у којој би човек издахнуо већ после неколико минута.

Мишићи гусенице морали су бити неobiчно снажни кад се она могла кретати упркос веома јакој привлачној снази планете. Јер горе, на спољној страни куполе, где се више није осећало дејство уређаја за смањење и неутралисање гравитационе силе Јупитера, људи су једва успевали да се одрже на ногама. Створење које је лежало пред њиховим ногама било је, значи, навикнуто на нормалну тежу планете. Она му није ометала кретање, а захваљујући огромној снази мишића оно је могло, без икаквих озледа, да своју главу употреби као маљ. Оно што се људима у почетку учинило да је маљ, био је уствари заштитни део главе претворен у неку врсту тврде и веома отпорне рилнице. Цела гусеница била је дуга преко двадесет метара.

Пошто су неколико тренутака ћутке посматрали ово чудовиште, техничари кренуше назад. Мк Карти је ишао последњи. У тренутку кад се спуштао преко ивице отвора, он још једном уперни спок светлости према месту где је гусеница лежала. Али, ње више није било тамо. Неколико тренутака он није могао да схвати шта се догодило. Држећи се рукама за ивицу отвора, он се уплашено питао где је чудовиште нестало.

(Наставиће се)

СПОР ОКО ДВА ОСТРВЦА Који траје преко 1000 година

Још од 883 године Енглеска и Француска боре се за два острва у Ламаншу. То су Минкије и Екрхауз. Вековима су се водиле крваве битке за та два морска гребена, чија је једина вредност била у обиљу ракова и острига. Борба се нарочито распламсала откад се увидело да се морски таласи, који су на тим местима необично снажни, могу искористити за производњу електричне енергије, и то у толикој мери да би се њоме веома јевтино снабдевала цела северна Француска. Тада су се обе заважене стране обратиле Хашком суду.

„Да Нормани, којима су ова острва раније припадала, нису 1066 године освојили Енглеску, проблем не би постојао — кажу Французи. — Тада би острва једноставно припадала Француској.“ Своје претензије на Минкије Французи поткрепљују и тиме да је оно „природни геолошки продужетак“ француских острва Козеј, а Екрхауз, објашњавају они, везан је за француско копно подводним стеновитим појасом.

Енглези се, међутим, позивају на бретањски уговор из 1360 године, према чијим одредбама енглески краљ „може да задржи сва острва која поседује“. А да ли су у та „сва острва“ били укључени и Минкије и Екрхауз, то тада нигде није било изричито наглашено. Енглези наводе још и то да су становници Церсеја ова два острва одавно сматрали као своја, а Церсеј је, као што се зна, британски.

Кад су пале прве жртве у борби за та два усамљена гребена у Каналу, не зна се тачно. Прва крвава обрачунавања почела су 1815 и наставила се све до 1840 године. Средном прошлог века спор је прешао у руке дипломата. Париз и Лондон измењали су учтивне ноте, али оне нису довеле никакве резултате. Кад је избио Први светски рат, спор је „заборављен“. Кад је рат престао, Енглези су га поново оживели: на једном од острва подигли су царинарницу и навестили да ће од сваког Француза тражити визу. На ово су бретонски рибари, још 1939 године, на острву истакли таблу с напоменом да оно има да служи као прибежиште француским поморцима. Други светски рат поново је прекинуо спор. Најзад, 1946 године сазван је Међународни суд у Хагу и почели су преговори. Тек 1950 године постигнут је споразум, и то само у томе да онај коме острва припадну има у сваком случају да призна другој страни право риболова у спорној зони. А до коначног решења свакако ће проћи још доста времена.

Број поморских битака у Првом и Другом светском рату

Од 1914 до 1918 године одиграло се седам већих поморских битака у којима су учествовали и тежи бродови. Од ових борби четири су се одиграле у Северном Мору, две поред обала Јужне Америке, а једна у Средоземном Мору.

Али, у Другом светском рату, од 1939 до 1945, било је у европским водама 13 поморских битака, и то: четири у Атлантском Океану и у области Арктика, а девет у Средоземном Мору. За то време на Пацифику се одиграло 27 поморских и поморско-ваздухопловних битака.

Како се види, број поморских битака у Другом светском рату знатно је већи него у Првом, а то у првом реду због примене радара и авијације за извиђање.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

РЕТКЕ МЕРЕ

Године 1889 одржана је у Паризу конференција на којој је закључена међународна конвенција о усвајању метарског система мера и тегона. Но, иако су све културне државе усвојиле ову конвенцију, у пракси се показало да су многе од њих задржале старе обичајне мере.

Нарочито је то случај у Великој Британији, али су слично учиниле и неке друге земље. У мере остали су ранији времена, кад су поједине државе и градови прописивали за себе мере без обзира на оне које су већ постојале у осталом свету. Овде ћемо прво поменути мере које су мање-више сваком познате и које се употребљавају у свакодневном животу, а затим оне мере које се употребљавају само у појединим државама или деловима оних.

- Мере за дужину**
- 1 метар (м) = 10 дециметара (дм) = 100 сантиметара (см) = 1.000 милиметара (мм).
  - 1 километар (км) = 1000 метара.
  - Иако је метарски систем усвојен у целом свету, ипак се многе земље служе и другим мерама за дужину.
  - Енглеска: 1 стопа = 30,48 см = 12 палаца; 1 палац = 25,39 мм; 1 јард = 3 стопе = 91,44 см; 1 енглеска поморска миља = 1.853,25 метара; 1 акер = 4.046 квадратних метара = 0,4046 хектара (ха).
  - Француска: 1 тоаз = 6 стопе = 1,949 метар.
  - СССР: 1 сажен = 3 аршина = 2,1336 метра; 1 аршин = 0,7112 метара; 1 врста = 500 сажена = 1500 аршина = 1066,781 метара.

- Мере за површину**
- За мерење површине употребљавају се ове мере: квадратни метар (м²), ар (а) = 100 квадратних метара, хектар (ха) = 10.000 квадратних метара и квадратни километар, тојест простор чија дужина и ширина износе по један километар.

- Мере за тежину**
- 1 тона (т) = 1.000 килограма = 10 метричких центи; 1 метричка цента (мтц) = 100 килограма; 1 килограм (кг) = 1.000 грама = 100 декаграма; 1 декаграм (дкг) = 10 грама; 1 грам (гр) = хиљадити део килограма.

Неке старе мере које се још употребљавају у разним крајевима света

- 1 просторни метар за дрва = целанице дуге један метар које су сложене 1 метар у ширину и 1 метар у висину;
- 1 метрички хват = 4 просторна метра;
- 1 шумски хват има дужину 1 метар, ширину 1 метар, а висину 1,20 метар;
- 1 вагон = 10 тона;
- 1 хектар = 10.000 квадратних метара = 1,777 јутара = 2,78 квадратних хвати;

По чему су добила име нека геолошка доба

Земља се развијала хиљадама милиона година, пролазећи кроз разне промене. Поједини периоди у њеном развоју добили су разна имена. Овде ћемо набројати нека од њих. Архајско доба добило је име по грчкој речи архајос што значи праистар, алгонкиум (еозоик) по једном индијанском племену, палеозоик по грчкој речи палаеос што значи стар, перм по области Перм у СССР-у, девон по грофовији Девоншир у Енглеској, силур по келтском племену Силури, камбриум по Камбрији (келтско име за енглески Велс где су први пут проучени слојеви у којима су нађени поздани и многобројни органски остаци), мезозоик по речи мезос

- 1 дулум = 1.000 квадратних метара;
- 1 хват = 1,896 метара;
- 1 јутро = 5.754,642 квадратна метра;
- 1 ланац = 7.192 квадратна метра;
- 1 ока = 1,282 килограм;
- 1 цол = 2,43 сантиметра; ово је немачки цол, док аустријски износи 2,63, а шведски 2,97 сантиметра;
- бушел је мера за житарице. Он има различиту вредност у разним земљама: од 14,513 кг (за зоб у Америци) до 28,123 килограма (за пшеничар на Цејлону);
- 1 галон = 4,54 литара;
- 1 пинт = 0,56 литара;
- 1 либра (фунта) = 0,45 килограма;
- 1 ведро (аков) = 40 ока = 160 сатљика = 56,864 литара;
- 1 сатљик = 0,354 литара;
- 1 ока = 4 сатљика = 1,415 литара;
- 1 туд = 16,38 килограма;
- 1 барел = 1,45 хектолитара.

Колико је велика милијарда

Често чујемо или у новинама наиђемо на реч „милијарда“, али мало ко може себи да претстави колико је милијарда уствари велика. Овде ћемо навести неколико примера који ће јасно показати како је то огроман број.

У кругу имате десет поља. У сваком пољу имате по четри мања поља, док је једино поље заједничко за сва велика поља.

Можете ли да брзо, без много размишљања, сва поља попуните са десет речи од пет слова, али тако да свака од тих речи почиње са Б, а да се саршава на А? Покушајте!

(Решења су, наравно, многобројна. Да бисте видели како то изгледа, ми вам дајемо једно од тих решења: Борба, берба, битка, брада, барка, Борка, биста, бунда, башта, бука).

Ако би се милијарду људи — што чини готово половину становништва на земљи — поређали један до другог, добио би се ред који би стигао до Месеца, и још би се пружио далеко иза њега.

Милијарда у обичном металном новцу сложене један на други чинила би стуб висок 1.250.000 метара.

Милијарда минута — то је преко 19 векова. Откад је Колумбо открио Америку није протекла ни четвртина милијарде минута.

Милијарда секунди уствари је 37,7 година. Значи, просечна дужина човековог живота износи мање од две милијарде секунди.

Милијарда цигарета поређаних једна до друге заузела би 7.500 квадратних километара.

Књига од милијарду страница била би милион и по килограма тешка и 50 километара дебела. Да би човек прочитао такву књигу, било би му потребно 30.000 година.

Колико би нам требало да избројимо до милијарде? Труд би нам био узалудан, јер би нам за то било потребно 500 година.

Снажно се дизала јелова шума, виша него све друге. Ширила се и мислила да покрива половину земље.

— Ми смо господарице шуме! — шушкале су јеле лагано, али уверено.

— Код вас баш није нимало лепо — брбљала је живица која је расла око шуме и готово се гушила у цвећу. — Гледајте како ја блистам! Осећате ли мој мирис? А ви немате ниједног јединог цвета... само суве, мрке иглице.

— Цвеће пролази! — одговарала је јелова шума. — Сад се хвалиш, а за месец дана бићеш гола и ружна. Уосталом, ја имам своје печурке. Оне расту ујесен, а црвене су, беле и жуте, и отровне, тако да их се људи плаше. А имам и своју фицу, зелену маховину.

— Код тебе је све круто, — добаши јој букова шума. — Једно дрво као и друго... један, два! један, два! — као војници у строју. Хладовине уопште немаш. А где су ти шумни потоци? Где су ти птаци?

— А где си ти зими? — одговори јелова шума. — Ја сам и зими зелена као и сада... Увек сам ста. А ти?

— Досадна си ти — упале ливада. — У теби не зуји ниједна пчела, не леприша ниједан шарени лептирић.

— А шта имаш ти од својих животиња? — упита јелова шума. — Поједоше ти све корење, све листове и јагоде! Ја више волим своје валане, вредне мраве.

— Да је благословена моја јелова шума! — говорио је шумар. — Она се брине сама за се и не задаје ми бригае. Желео бих да имам само јеле у мојим шумама.

— Ми смо господарице шуме! — шумеле су јеле.

А једног дана долете у јелову шуму једна лептирица. Била је бела са црним мрљама и изгледала је тако невино да старој јели на чије се стабло спустила би топло око срца.

— Гле, како си ти дивна девојчица! — рече јела. — Како се зовеш, ако смем питати?

— Зову ме преља — одговори лептирица љупким гласићем. — Хтела бих да снесем неколико јаја на твом стаблу.

— Зашто не? — рече стара јела. — С највећим задовољством! Колико год хоћеш. Ето, места има доста.

— Можда ће још неколико доћи, — рече преља тихо. — Моја породица није велика.

— Не чини ништа — рече јела. — Биће и за њих места.

И заиста, дође их још неколико. Око педесет преља спусти се на стару јелу, а отприлике исто толико на друге јеле у близини. После подне долете још један рој, а идућег дана још један...

Јеле су разговарале међу собом о овом

догађају и биле поносите због тога. Преље су, пак, биле необично скромне и захвалне. Оне, уосталом, нису много говориле. Биле су исувише заузеле ношењем јаја.

— Погледајте мало! — докививале су јеле ливади, живици и буковој шуми. — Погледајте наше лепе лептире! Нису то хвалисавци као ваши, већ мирни, скромни лептирићи.

Но, после извесног времена поумираше преље. Падале су на земљу с лаким уздицом, а јеле су послепале по њима своје иглице. После се излегше црвени и дрвене се лепо забављало посматрајући их.

Јелова шума не одговори ништа, јер су они били у прауу.

После тога дође зима. Падом је снег и дувао ветар. Још више грана попада са старе јеле и једне ноћи она се сруши.

— Не бих се томе надао од оваквог дрвета, — рече шумар кад је виде. — Изгледало је као да ће још дуго живети.

А кад пролеће дође, јеле добише нове изданке и порадоваше се.

— Ипак смо ми господарице шуме! — рекоше оне.

Али, првог топлог летњег дана прскоше чауре као по команди и из њих излете на хиљаде љупких прељина. И оне

и сви шумски путеви били су закрчени стаблима и гранама.

Стари шумар кршио је руке, а сузе су му текле низ образе.

— Моја шума... моја дивна шума! — уздисао је он. — Нема тога ко би је могао спасти!

И док је он то говорио, већ се јавно неко ко ће помоћи његовој шуми. Мале црне тачкице, у огромном броју, лебделе су у ваздуху над јеловом шумом.

То су биле витке осе-потајнице. Оне се сјуршише на дебеле прељине чауре, бушиле су их и стављале своја јаја унутра. Из јаја су се излегали младунци и док су прељина деца прождирала јеле, осе су јеле младе преље.

Кад је лето прошло, није преостало много прељиних чаура. Кожице црвених лежале су суве и распукуте на гранама, а у њима су се налазиле осине луткице.

Идућег пролећа било је врло мало преља, али зато много оса-потајница. Шумар је ишао кроз шуму, а поред њега један човек с наочарима. Био је то природњак, који је дошао да види ову рушевину од шуме. Шумар му је причао како је шума била раније лепа и велика, а како сада између оборених стабала расту малине и папрат.

— А сад више нема преља, — рече шумар. — Прошле године шума је била сва бела од њих, а ове године ниједне! Не разумем како се то десило.

— То су урадиле осе-потајнице, — рече човек с наочарима, а затим му објасни цео догађај.

— Онда нека су благословене осе-потајнице! — рече шумар. — То су лепе животиње.

— Нису оне ништа боље од преља! — одговори човек с наочарима.

— Ви се свакако са мном шалите! — рече шумар.

Али, човек с наочарима седе мирно на једно оборено јелово стабло и гледаше мртву шуму.

— Хоћу да вам објасним — рече он. — Било је овде исувише јела, па су дошле преље и уништиле их. После је било исувише преља, па су дошле осе и уништиле преље. То вам је као нека контролна служба природе. Погледајте само увис. Видите ли колико тамо има оса? Оне би умрле кад не би било преља у које међу своја јаја и оне свакако желе да ваша јелова шума буде увек пуна прељиних гусеница.

— А ја бих желео да моја шума буде увек пуна јела! — рече шумар.

— Доћи ће јеле опет, — рече природњак, — али ће тада опет да дођу преље, а за прељама осе и тако ће то ићи не-престано, јер би на свету иначе било само јела.

КОНТРОЛНА СЛУЖБА ПРИРОДЕ

Лепи нису били — дугачки отприлике један сантиметар, а зелено-сиви као јелова стабла. С обе стране тела имали су круте чекиње, а на великој глави пар ујасно оштрих вилица и похлених очију.

— Шта заповедате, младићи? — пита- ле су јеле.

— Храње! Храње! Храње! — викале су гусенице.

А затим су почеле да миле по стаблима и гранама и да ждери игличасто лишће.

— Ала имају апетита! — докививале су јеле једна другој. — Баш нас брига за неколико иглица!

Али, кад је дошао крај јесени, рђаво је стајало са старом јелом на коју се некад спустила прва преља. Могла је да из- броји своје иглице које су јој још пре- остале и изгледала је веома орогула. Ни другим јелама није било много боље.

На крају су се црвени учаурили. Биле су то лепе луткице, које су се на суну блистале као бронза и злато.

— Како лепо изгледају! — рече стара јела, али је њен глас био некако пригу- шен и без звука.

— Шта је с вашим лепим лептирићи- ма? — питала је ливада.

— Чини ми се да ове јесени ниси тако зелена као иначе! — рече букова шума.

— Изгледа ми да си и ти исто тако гола и ружна као ја! — докививала је живица.

су изгледале лепо и невино као њихове мајке, али их је било толико да јеле уздрх- таше од корена до највише границе.

— Не, не! — мољаху оне. — Ми не можемо више. Потражите неко друго место!

И док су се јеле буниле, преље стадо- ше да носе јаја. После тога падоше и у- мреше као и њихове мајке, али их јеле више нису жалиле и засипале зеленим иглицама.

— А кад време дође, измилеше нови цр- вени, а њих је било толико да се већ нису могли избројати.

— Храње! Храње! Храње! — викали су они — Немамо храње! — цвилеле су очајно јеле.

Али, црвени нападоше на нове издан- ке и поједоше их. Кад би били готови с једном граном, пуштали би дуге конце и по њима прелазили на другу. Цела шума била је у ужасном очајању.

Кад јесен дође, црвени се опет учау- рише и те зиме попада много јела. А тек кад огреја лето, онда је било најгоре. Половина шуме била је већ изумрла, а преља је било толико да су јеле изгле- дале као завејане снегом. Оне нису го- вориле ништа. Биле су давно изгубиле сва- ку наду и мирно и ћутећи очекивале су смрт. Сваког дана падало је понеко дрво

СВАКО СЕЛО ДА УБИЈЕ ЈЕДНОГ ВУКА

У густим шумама Србије пре сто година било је много див- љих звери и птица грабљивица. Они су за становништво били права напаст.

Власти су издале честе наредбе. Тако се у једној на- редби кнеза Милошу од 1 де- цембра 1820 године налаже свим кнезовима, кметовима и целом народу: "Свако село, по досадашњем обичају, без сва- кога изговора постарати се у-

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

Ових нарадаба било је мно- го, тако да су се гомиле кожа од зверова и глава од птица доносиле кнезу Милошу у Кра- гујевац и тиме се доказивало да су његове наредбе извр- шене. Јован Обреновић по- слао је 28 фебруара 1823 го- дине из Бруснице кнезу Ми- лошу у Крагујевац: једног дивљег вепра и 7.180 птич- јих глава; 8 марта исте године послао му је 7.500 птичјих глава, 14 вучјих кожа и 10 ли- сичјих.

ОСАЋАНСКИ ЈЕЗИК

Угао Босне који гради Дри на својим током од Раче до близу Љубовије зове се Осат, а људи из тога краја Осаћа- ни. Они су били махом мај- стори који су прелазили пре- ко Дрине и правили куће и друге зграде по Србији. Је- дно време они су били једи- ни мајстори у Србији. Зани- мљиво је да су ти мајстори имали свој нарочити језик којим су се међусобно спо- разумевали. Овде ћемо набро- јати неколико примера из то- га језика. Тако су они дукат називали жареник, грош чо- крдић, месо миша, пасуљ пје- ва, ракију шуља, ваш морназ, говорити волцијати, ићи чо- крдић. Човек се звао трем, же- на тремка, дете тремче, де- војка вајза, црква букурија, поп чатрљ, коњ калац, во де- шац, дати штитити, гледати кећурати, добар шумни, рђав скамни, свиња карица, дуван кећаш, очи кећије, нога чој- ка итд.

ПРАЖКА

Пражка је једна врста пра- ста ро оружја. Она се прави од комада коже, за који се са

ВИТАМИН „А“ У БОРБИ ПРОТИВ ГЛУВОЋЕ

Одавно је познато да услед недостатка витамина А дола- зи до неспособности вида у таму и полутаму. Међутим, недавно је утврђено да недо- статак витамина А има утица- ја и на слух. Примећено је да радници који раде при ве- ликој буци много дуже очу- вају слух ако редовно узима- ју витамин А, док код оних који га не узимају у довољној количини слух врло брзо сла- би. Тако се дошло до закључ- ка да се витамином А може спречити професионална глу- воћа.

ЛАМПА ЗА ГРЕЈАЊЕ ГЊУ- РАЦА

Бродови са којих се врше подморска испитивања помо- ћу гњураца имају нарочиту просторију у којој се гњурици по повратку с морског дна греју у зимске дане. Раније се то грејање вршило помо- ћу грејалница са снегом од око шест киловата. Овај на- чин грејања имао је и тај не- достатак што је требало дос- та времена, понекад више

од 20 минута, да се гњурац загреје.

Данас се у ову сврху упо- требљавају специјалне лампе са инфрацрвеним зрацима, ко- је су много пријатније. Поред тога, довољан је један кило- ват електричне енергије да се гњурац загреје за свега неколико минута.

ЧАРОВНЕ ДИЈАГОНАЛЕ

Овај цртеж састављен је од 41 квадрата, а у сваком квадрату уписан је по један троцифрен број. Сада пази- те: ако будете сабирали бро- јеве по малој дијагонали (од

			393								
			385	491	387						
			398	483	379	480	381				
			389	489	391	486	399	481	380		
			376	477	383	482	390	493	392	488	400
				401	492	377	479	384	478	386	
					394	487	397	490	378		
						388	484	395			
								382			

4 квадратића), увек ћете до- бити збир 1.940, а ако бу- дете сабирали бројеве по ве- ликој дијагонали (од 5 ква- драћића) добићете увек збир 1.941.

Покушајте и уверите се!

Мач и перо МАРКА МИЉАНОВА

Читаоце, драги бра-те... Немој мислит да ће ове црте бити вјешто описане. О, то не! Јер да би ктн, не умијем, почем није сам био сретан добити потрбно знање... Али, што и како умијем, од тога ми се не треба стиђет, јер никад учитеља има нијесам, но сам у педесетој години почео писати"...

То су прве реченице предговора првог и, нажалост, изгубљеног дела Марка Миљанова. Овај чобанин и хајдук, књажев перјаник и војвода, легендарни јунак о коме је наш и албански народ испевао песме, био је један од најпопуларнијих људи Црне Горе 19 века. Захваљујући свом снажном духу и двострукој одарености — као ратник и приповедач — Марко је мачем и пером овековечио себе на страницама црногорске историје.

Детињство

Пре сто двадесет година, априла 1833, родио се у сиромашном селу Горњем Медуну, у Кучима, Марко Миљанов Поповић из племена Дрекаловића. Као осмогодишње сељаче, почео је чувати овце по оскудним сеоским пашњацима. Још док је био сасвим мали, у његовом здравом телу запажао се бодар, изузетно крпак дух. Јачи и брзи од својих вршњака, он је од њих био и смелији, али и много оштроумнији, тако да су се његове различите одарености још зарана јасно уочиле. Рођен и одрастао на граници према Албанији, овај расни горштак дуго је живео на кучким висинама, где је, као орао, изнад себе гледао високе планине а под собом дубоке долине — колевку прве српске, немањинке државе.

Али, у самој његовој близини, у Подгорици, данашњем

Титограду живели су у Марково време Турци изелице, без поштовања и милостије према раји. Земље мало, живот тежак, а Турци охоли — све је то силно утицало на правдољубивог и храброг Марка, који је још од колевке био нападан народном песмом о подвизима неустрашивих јунака. И није дуго чекао па да се и он, младо чобанче код оваца, као јунак покаже.

„Једном, — пише један његов биограф, — насрне вук на његове овце и стане их клати, а Марко опали из пушке и рани вука. Рањен и разљућен вук сад јурне на Марка, и он га дочека голдијем рукама, ухвативши га за вилицу, и посије дужег рвања обори на земљу, стегне за гушу и удави. За тим му одере кожу и, пошто му прођу ране, понесе је у Подгорицу да је прода.“

Један други његов биограф овако наставља причање истог догађаја:

„На ливадама подгоричким сретне се он са Турчином: — Ко ти је, дијете, убио тога вука? — Ја — одговори Марко. — Што лажеш, бре!? — набрешку Турчин. — Не лажем ја, но лажу такви ка' што си ти! — одговори Марко.“

Подгоричанин приђе да га ошамари, али испод Маркове струке сину кубурлија која на месту уби Турчина.

Марко побегне уз Дољане, а кад стигне на Медун преда мајци вучетину, саопштавајући јој да више неће чувати овце, већ да хоће да иде у хајдуке.“

Када се тај догађај одиграо било му је четрнаест година.

Хајдуковање

Од тога дана Марко је годинама четевао, светећи се душманину за недела.

Он је мрзео лаж, презирао неправду и лицемерство и пот смевао се кукавичлуку. Он је имао обичај да се са својим пријатељем хајдуком Јошом Станојевим преобуче и усред дана, као обичан грађанин уђе у варош где су Турци живели. Пошто убију Турчина и изврше освету, ишчезли би из вароши, којипут и сами „гоњећи“ извршиоца злочина, по оној народној „држете лопова“.

Једнога дана Јусуф-ага Крњић уцени у потаји Маркову главу. Агин кукавичлук расрди неустрашива Медунца, који, појавивши немирна „Арнауца“, бану у Подгорицу где је живео Крњић. Видевши га у „зољину гнезду“, Црногорци се престраше, јер је свима било познато да је Маркова глава уцењена. А он ни хабера, већ право пред агину кућу. Заплашене слуге кажу Марку да њихов господар није код куће, а он им одговори:

— Речите му да не архи благо за моју главу. Ево сам је сам долио, па нека изиђе да је узме.

Али Јусо не смеде да изиђе.

Почести и пакости

Целога живота његове ретке особине крчиле су му пут ка првим редовима најбољих међу најбољима. У детињству деца су га у игри вазда бирала за старешину, а као млада човека народ га је изабрао за вођу племена. Био је перјаник књаза Данила, а за владе књаза Николе постао је старешина његових перјаника. Био је члан Великог суда (Сената) и војсковођа и у току свога живота понео је на прима не само највећа црногорска, већ и српска и руска војна одлиčka.

Јуна 1876 године, кад су Србија и Црна Гора заратиле с Турском, Марко се налазио на челу једног дела снага црногорске војске. Његове трупе никад нису биле бројно велике, али су готово увек тукле знатно надмоћнијег непријатеља. После више узастопних пораза турске војске, њен командант позван је пред војни суд, али ни нови командант није имао с Марковим Црногорцима више среће.

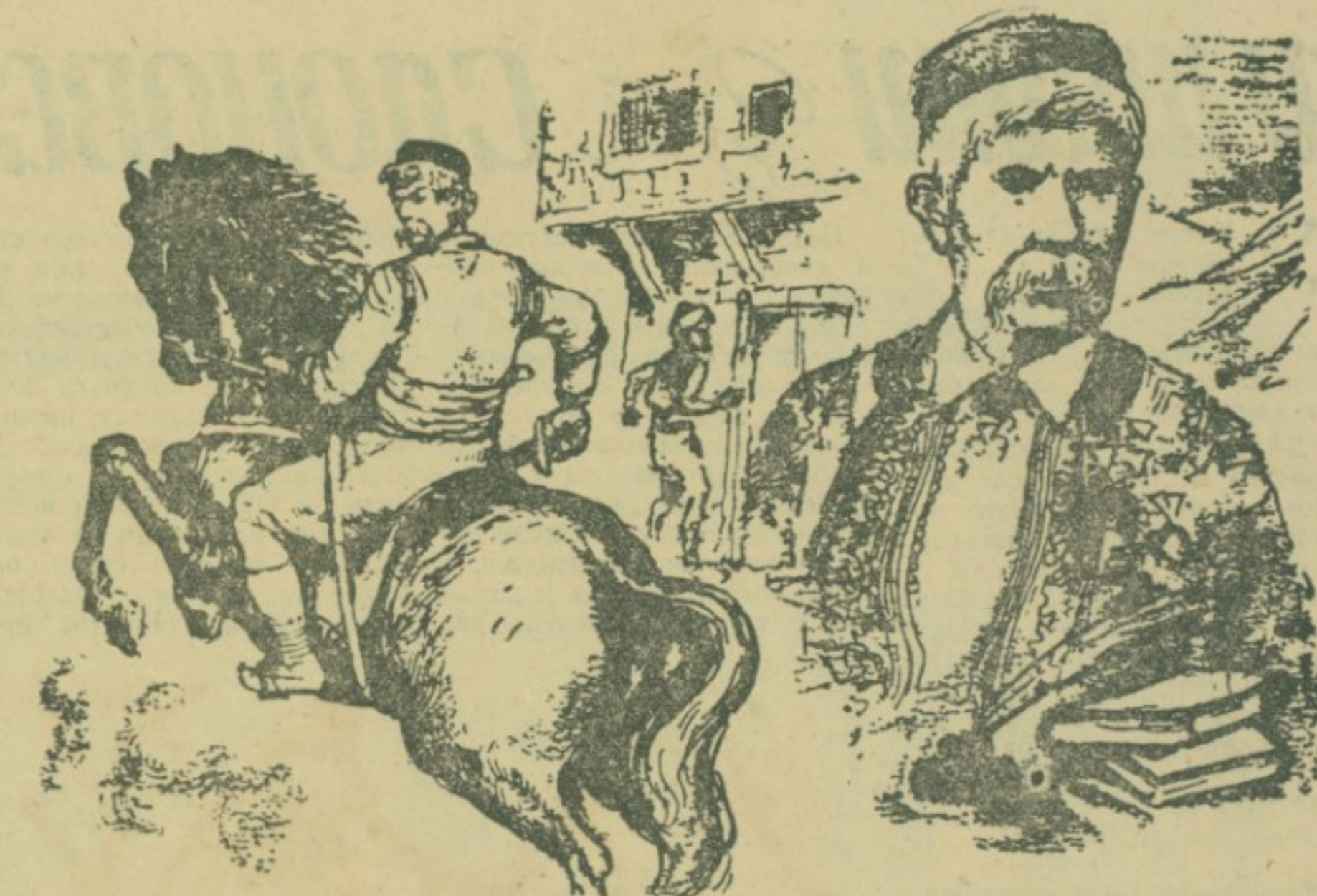
Док је у боју био неустрашив, у миру је био благ и човечан. Висока стаса, широких плећа, бркат и орловског погледа, кад би узео реч у друштву нико од присутних не би се усудио ни реч да изусту. Сви би се у уху претворили и слушали Марка који је био рођени приповедач.

Због ретких особина и високих почести које је заслужи стекао, њему су многи завидели. Утицајни појединци којима је Маркова слава била три у оку стали су га пањкати код књаза, док нису између њих двојице створили јаз, који се отада само проширивао.

Једнога дана Марка Миљанова покуша да убије његов рођак поп Илија Спахов, али га само рани. Кад књаз Никола дође да га посети, Марко му, без устручавања, рече:

— Ти си ме убио, господару!

То је био тренутак кад су се владар и велики јунак потпуно разишли. Марко је вратио Николи бригадирски грб, а овај је наредно да се пред војском прочита наредба о одузимању назива војводе Марку Миљанову, забранивши да га ма ко убудуће тако ослвљава.

Ражаловани војвода убрзо се повукао у Медун, да се бави пчеларством, живећи пуних девет година без икакве државне помоћи.

„Тупо перо у дебелој руци“

Научивши се писмености тек у четрдесетој години, Марко је у педесетој почео да ставља на хартију оно што је знао и што је деценијама приповедао на велико задовољство слушалаца. Иако је лепше умео да се изражава пушком и кубуром, сад, пошто је оружје за њега престало да говори, он се подухватио „тупог пера у дебелој руци“. Зато каже:

„Да речем ово, ако што ваљане; ако не ваљане, ни-

је штета за моју дангубу, пошто немам другога посла.“

Марко Миљанов почео је да пише, како сам каже, зато што је видео „да многи јунаци не само да умријеше тијелом, но и рад њихов умрије, који не смије бит' заборављен“. На другом месту каже:

„Велим: овиме мислим спотаћи наше младе љубе да се потруде доћи у ово непобедно стијење, које је од бога за причање створено, те да за 'атар истине изнесу на видик свијету оне љубе чи рад њима бесмртност пружа.“

Колико је овај народни херој био и мислилац-моралиста видеће се из два примера. У предговору „Примјерима чојства и јунаштва“ он пише:

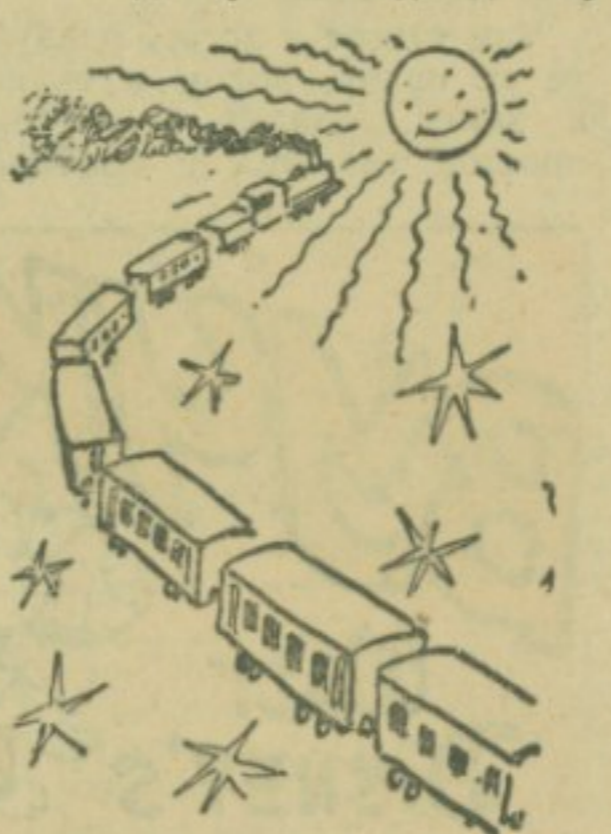
„Који и мала добра чини, он ће и велика, кад могне. За мала добра велика му фала, јер честитом радњом слашћу ни душу напаја“. А мало даје: „Не пропуштите своју дужност; не учините да сте се залуду родили својему народу и својој дужности.“

Марко Миљанов оставио је за собом три дела: „Примјери чојства и јунаштва“, „Племе Кучи у народној причи и пјесми“ и „Живот и обичаји Арбанаса“. Но, нажалост, он није угледао своје рукописне штампане. Умро је у Херцеговини 1901 године, у 68 години живота, баш кад су се у Београду штампали први табаци његове књиге „Примјери чојства и јунаштва“.

БРЗИМ ВОЗОМ ДО СУНЦА Путовала би се 200 година

Кад се каже да је Сунце удаљено од Земље 150.000.000 километара, тешко је створити неку претставу о простору који их раздваја. То је огромна шифра за човечеј појмове о удаљењу, јер од Северног до Јужног Пола има „само“ 20.000 километара, а то је највећи могући размак између две тачке на Земљи. Међутим, удаљење од наше планете до Сунца веће је 7.500 пута. Пошто, дакле, само те шифре не могу да нам створе јасну претставу о удаљености Сунца, покушајмо то да објаснимо сликовитије!

Излетник који пешачи често упита пролазника на друму „колико има до првог села“ и добије каткад одговор

„Још један час“. То је, уствари, бесмислен одговор, јер је час мера за време, а не за дужину пута. Али, излетник је ипак задовољан, јер је сазнао што је желео: ако још један час буде пешачио исти ће до циља! Кад би имао бицикл, стигао би до села за четврт часа, а аутомобилом за неколико минута.

А сад, вратимо се Сунцу! Кад би се предузело путовање до те звезде — речимо брзим возом — после годину дана, војне Земља би изгледала као неки котур на небу, али Сунце нам се не би чинило веће, нити бисмо приметили да смо му се приближили. Путовали бисмо дуго, остарили бисмо, наша деца би остарила и унуци одрасли, а на Сунце још не бисмо стигли. Уствари, човек возом никад не би ни стигао на Сунце, јер би путовање трајало 200 година. Можда тек његови праунуци!

На љулету кроз свемир!

Дакле, пошто возом не вреди путовати, опробајмо какво брже превозно средство. Сетимо се да је у својим лагаријама барон Минхаузен причао о путовању кроз свемир на топовском љулету. То би заиста било брже: до Месеца четири дана, а до Сунца пет година. Али кад бисмо на љулету хтели да путујемо до неке друге звезде, требало би да протекне преко милион година! Давно, веома давно, требало би да је то буре испалеано — још у време кад на Земљи није било људи — па да сад стигне до „сунца“ неког другог сазвезђа.

Милион је огроман број, а милион година толико дуго временско раздобље да га уопште не можемо замислити. Неким много бржим средством ваљало би се послужити кад бисмо желели да у току једног људског живота стигнемо до неке звезде ван Сунчевог система.

Кад је светлост спора...

Кад у соби упалимо сијалицу, читава се одаја одједном осветли, а кад неко подигне

руку, ми то у истом тренутку видимо. То важи за мала удаљења. Али, да ли се и Месеци роди у истом тренутку кад ми то видимо? Није ли Сунце већ давно отскочило кад га угледамо како се помаља иза неке планине?

На то ће лако одговорити онај ко зна да треба да протекне извесно време док од тих далеких небеских тела светлост стигне до нашег тела.

Само, треба знати и то да се светлост креће непојмљиво великом брзином од 300.000 километара у секунду. Чак и кад бисмо из Београда неким огромним догледом могли да угледамо Загреб, протекао би један хиљадити део секунда од тренутка кад се тамо нешто догоди до тренутка кад бисмо ми то видели — јер је отприлике толико времена потребно да светлост стигне од Загреба до Београда. Због тога се може рећи да је Загреб удаљен од Београда један хиљадити део „светлосног секунда“. Растојање између Земље и Месеца износи нешто више од једног светлосног секунда, јер је он од нас удаљен око 300.000 километара. Како је Сунце осам светлосних минута далеко од Земље, то се оно већ пуних осам минута налази над хоризонтом кад га ми угледамо како се рађа. Уствари, ми Сунце увек видимо тамо где се осам минута раније налазило!

До најближе звезде светлост са Земље путује пуне четири године. Та звезда је, кажу астрономи, четири светлосне године удаљена од Земље, а то значи онолико пута по 300.000 километара колико секунди има у четири године! Дакле, једна светлосна година по дужини је равна растојању које светлост пређе за годину дана. А астрономи данас говоре о простору у васиони који се мери милионима, па и до милијарде светлосних година...

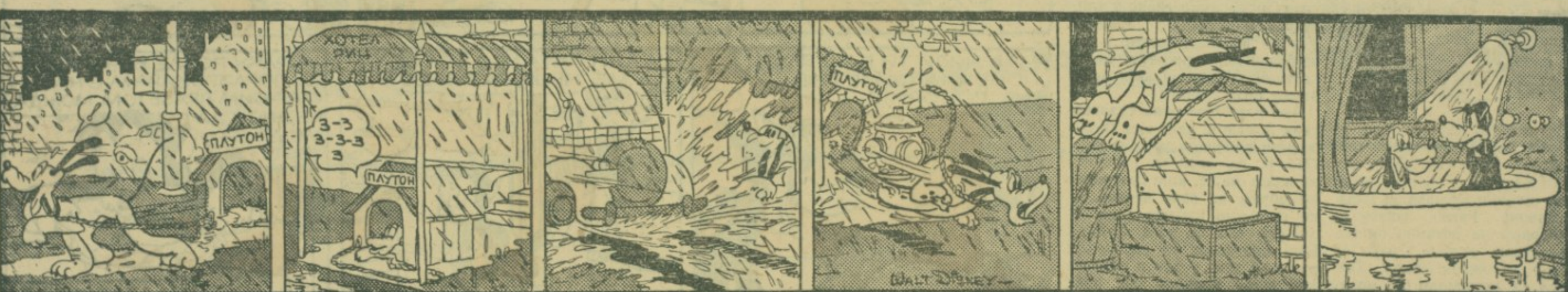
БАМБУСОВО ДРВО

лице на неку циновску траву. Стабло им је дрвенасто

Ево за шта се све употребљава бамбусова трска: за прављење кућа, мањих лађа и чамаца, мостова, водовода, сплавова, корпа, за израду хартије, асура и штапова, као трска за хватање рибе, за намештај, кишобране, посуђе итд. Млади изданци једу се као шаргла. Многе врсте бамбуса служе и као украс.

Али, бамбус служи и за нешто друго. Многи истраживачи Малајског Архипелага забележили су да урођеници од бамбузове трске праве необичне музичке инструменте. Они усеку неколико комада бамбузових стабљика разних висина: по 10, 15 и 20 метара, па из њих изваде преграде да би трске биле скроз шуљве. На одређеним размацима направе дугуљасте рупе; неке уже а неке шире. После тога те трске обесе на дрвене крај насеља или у шуми. Ветар струји са свих страна кроз шуљвине стабљика и производи чудне и тугаљиве звуке. Музика тих необичних инструмената није увек иста. Она зависи од тога да ли се инструмент налази у средини крошње дрвета или на врху, затим од тога колико је трска дугачка, како су јој зидови дебели и да ли је сиров или сува. Трске треба да се поставе усправно. Кад почне да дува ветар, сва околина оживи од чудних звукова које прати шум дрвећа.

У ШКОЛИ ЗА СЛОНОВЕ

У Конгу постоји једна необична „школа“. То је једина установа оне врсте у Африци и служи за „васпитавање“ слонова који ће се дошњије употребити за најразличитије послове.

До центра за изнајмљивање слонова и „школе“ кроз коју они пролазе пре но што постану „саобраћајни инвентар“ транспортне установе, није се дошло ни лако ни брзо. Пола века је протекло док се прикупило данашње искуство. Јер, слонове је требало не само ухватити и припитомити, већ и дресирати за рад. Најзад, требало је систематски развијати и усавршавати „наставни план и програм“.

Ханибалова „моторизација“

Познато је да се од давнина припитомљавају азијски слонови. Са афричким слоновима то се није чинило, иако се зна да су се Картагињани, још у 4 веку пре наше ере, користили њима у ратне сврхе. Многи су сматрали да су Ханибалове „моторизоване“ чете биле образоване од индуских, а не од афричких слонова. Али, испитујући старе медаље на којима се налазе ликови ових животиња дошло се до закључка да су Ханибалови слонови били афричког порекла, блиски оној врсти која и данас живи у Конгу. Но, претпоставља се да су те слонове дресирали Индуси који су били у служби Картагињана.

Према томе, и у познатој бици код Хераклеје, 280 године пре наше ере, није учествовали индуски већ афрички слонови. Том приликом римска коњица разбила је епирску пешадију и гоњила је све док Пир није бацио против Римљана коњице на слоновима. Пред овим „биковима из Луканије“, који су пуштали дивље урлике, млатарајући сурлама премазаним црвеним бојом, преплашени римски коњаници дали су се у бекство.

Падом Картагине нестало је и дресираних афричких слонова.

Пошто је доказано да су афрички слонови припитомљавани и дресирани још пре 2000 година, није чудо што су се појавила мишљења да би то требало опет покушати. Тако су једног дана 1900 године у Белгиском Конгу освојали искусни индуски укротитељи, а убрзо потом отворена је „школа“ у коју су доведена два

Прици. Чим опазе какво стадо младих слонова, чији узраст не прелази „школско доба“, они о томе обавештавају руководство воспитног центра. Одмах, полазе ловци са десетак слонова који су прошли кроз курс за „васпитаче“. Да није њих, хватање и дресура биди би тежак и мучан посао.

Напред иду ловци на коњица. Чим приметне стадо, они почну да га гоне, настојећи да издвоје „интересанте“ при-

припитомљена слона из Габона.

„Школа“ за слонове дала је за првих 30 година свега око стотину обучених животиња. Године 1930 она је премештена у место Али, у провинцији Гангала На Бадно, недалеко од Албертовог Језера, усред области која обилује свакојаким дивљацима. Дресерима је притекао у помоћ и Институт за научна испитивања у Белгиском Конгу. Због свега тога, школа у Али показала је добре резултате. Она је за последњих 20 година дресирала равно стотину животиња.

Школа има своју „обавештајну“ службу, коју врше

мерке. Гоњење може да траје веома дуго. Кад се одређена животиња нађе усамљена, лавци на њу бацају ласа од јакког ужета. Циљ је постигнут кад је слон ухваћен са два ласа, чије крајеве обавијају око два стабла која се налазе на разним странама. Ако је слонче под мајчиним окриљем, често је потребно да се она убие, јер иначе школа не би могла да дође до новог „џака“.

У току првих ловава, међу ловцима било је доста несрећних случајева. До 1937 године било је просечно четири рањеника и један погинути у свакој сезони. Данас су несрећни случајеви доста ретки, јер су ловци усавршили свој занат.

Чим се слонче ухвати и веже за дрво, прилазе му слонови-„васпитачи“ који стану с леве и десне заробљеникове стране. Ловац онда пажљиво одмотава предње уже и везује га око трупа слона-водича, али тако да је глава ухваћенога прислоњена уз водичев труп. Затим се одмотава задње уже и сва три слона полазе ка логору. У већини случајева ухваћени слончић је послушан и не отежава ход својим пратиоцима.

Чим стигне у логор, младунче се напоји водом и окупа, а затим одлази у одређен простор где има у изобиљу

свеже биљне хране. У току 24 часа оно се изводи четири пута на појило, увек у друштву своја два „васпитача“.

Добро хранен, купан и негован, слон не подноси тешко своје заробљеништво. Ако је болестан или нерасположен, пуштају га помало да се слободно креће, или му стављају облоге од минералног блата.

„Школа“ са два разреда

Пошто се мали дивљак привикне на логорски живот, почиње „настава“ која је подељена у две етапе. У првој слонче треба да се навикне на послушност, а у другој, која уствари претставља виши разред, васпитава се за рад.

„Предмети“ у „првом разреду“ нису много тешки. Забију се у земљу јаки кочићи у два упоредна реда. Слон стоји између њих и привикава се на присуство човека, који му говори благим гласом на индуском језику, шапољи га и даје му јело које слонови воле. Постелено, животиња се толико навикне на човека да не показује никакву намеру да га удари. Слон се затим привикава да иде иза коња на коме јаше водич, а вежбају га и да на одређену заповест клекне или легне. Ово се постиже помоћу конопца којима су му везане ноге.

Пошто и то научи, слон се привикава на колане, затим на неку врсту седла и, најзад, човек му седа на леђа. Ако је животиња узнемирена, јахач не остаје у седлу дуже од неколико минута. После сваког „часа“ слон добија да једе омљена јела.

По истеку два месеца слон се већ савим навикне на глас свога јахача. Он му издаје заповести речима или штапом, којим га куцка по потиљку. Дресер учи слона да диже разне предмете, да их обеси о куку на ужету, итд. Слонови иду на отстојању које није веће од десет метара. Између осталог, они се уче да на заповест полазе, да се заустављају и да иду уназад.

После осам месеци слонови завршавају „први разред“ и прелазе — не користећи школски распуст — у други. Тада почињу да се друже с раније дресираним животињама и да иду на практичан рад: преносење разног материјала, итд.

Слон се употребљава и као теглећа животиња. Он вуче кола с великим теретом, сам или удвоје. Али, док се до ових резултата дошло било је потребно утрошити пуне 53 године напорног рада. На тешко проходним афричким теренима, обучени слонови данас обављају послове које не би могла да обави ниједна друга животиња, па чак ни савремено моторно возило.

ВЕРОВАЊИ

ХОТЕЛИ ЗАТВОРЕНИ ЗА ГЛУМЦЕ

Почетком 19 века ниједан хотел у Енглеској није примао на преноћиште глумце, јер се сматрало да је њихово занимање нечасно и непристојно. Једино њихово уточиште у то време у Лондону био је дом Чараса

и Мери Лемб, енглеских књижевника који су у књижевности стекли признање због својих прича, тачније речено прерада, Шекспирових драма за омладину. У знак захвалности и сећања на Чараса и Мери Лемб позната организација позоришних глумца у Енглеској и данас чисти њихово име.

СМРТ ЗБОГ БАНАНЕ

На гробљу у Еносбергу, у америчкој савезној држави Вермонт, на гробу једне девојке налази се плоча са натписом: „Овде лежи тело наше Ане која је умрла због једне банане“. Да неко не би случајно помислио да је Ана умрла због тога што се прејела банана, у натпису се даље каже да је узрок смрти била кора од банане на коју се покојница оклизнула и том приликом задобила смртоносну повреду. Цео натпис састављен је у стиховима.

СИМБОЛИЧНА ИМЕНА

Оснивачи и први становници града Кемеруна, у америчкој држави Илиноису, били су Блад, Бон и Харт, три досељеника из Енглеске чија имена у преводу значе: крв, кост и срце.

ПЕТАО-КВОЧКА

На имању једног земљорадника у Канади догодило се прошлог пролећа необичан случај. Наиме, квочка која је лежала на јајима утинула је изненада од кокошине куге. Кад је фармер дошао да избаци јаја на којима је она лежала, затекао је у гнезду једног петла.

Петлао је лежао на јајима све док се нису излегла два пилета. Изгледа да га је после тога стрпљење оставило, јер је напустио гнездо. Ипак, о пилићима које је излегао петлао је водио рачуна и као права квочка волио их за собом све док нису ојачали.

ДА БИ УПЛАШИЛИ СКАКАВЦЕ

Сваког пролећа на њиве и поља у околини Пурисе, у Индији, постављају се велике табле с наредбама сеоских власти којима се забрањује скакавцима и осталим инсектима да уништавају жита и остале усеве. Те наредбе, као и све званичне прокламације носе велике печате од црвеног воска.

ЗЛАТНА ДОЛИНА

У подножју планине Сангре де Кристо, у Калифорнији, налази се велика долина покривена дунама, чији песак садржи у себи огромне количине златног праха. Мада је вредност тог злата помешаног с песком процењена на седам милијарди долара, њега нико више не издваја, јер би новац уложен у посао премашно ту суму.

КАО ПУЖ...

Калтаку, поглавица афричког племена Омбаланту, чика не напушта своју кућу. Сва суђења и остале владарске дужности поглавица обавља у кући. Чак и кад

је приморан да напусти своју „престоницу“ и да путује по земљи, он не напушта своју колибу. Калтаку путује на тај начин што два-наест најснажнијих људи из племена носе на раменима читаву колибу и поглавицу у њој.

СИЛИКОН

Пре непуне две године, са једног америчког аеродрома узлетело је 37 млазних авиона. После десет минута лета, осам авиона срушило се у пламену. Образована је комисија која је убрзо нашла узрок несреће. Лед је запушио рупе за улаз ваздуха, мотори су се загушили и експлодирани.

Научници су се тада дали на посао да нађу неку материју која би имала својства каучука, али која би се могла грејати електричном струјом да би се тако избегло стварање леда на улазима за ваздух. Хемичари су одмах препоручили силикон, материју добијену вештачким путем.

Силикон је близак „сродник“ обичног стакла које стављамо на прозоре. Добија се из силицијума, кога има у песку, и метил-хлорида, који се издваја из угља или петролеума.

Прво једињење са силиконом начињено је још пре 90 година. Али, тек у последње време уочена су изванредна својства ове материје и тако се родила једна нова индустрија. Данас силикон има широку примену. Он служи као изолатор, за производњу лакова, а чине се и покушаји да се од њега праве и аутомобилске гуме. Нарочито је важна употреба силикона као средства за подмазивање, јер он траје четрдесет пута дуже од обичних уља. Неке машине подмазане силикономим уљем не морају се подмазивати годинама.

Боје са силиконом веома су постојане. Засад су оне скупе за широку потрошњу, али се већ употребљавају за бродове, а ускоро ће се њима бојити и мостови.

Силикон ће наћи широку примену и у грађевинарству, јер не допушта да се влага увуче у зидове. Чим нема влаге, нема ни штетног утицаја леда у зимске дане, па ће и путеви много дуже трајати, јер бетон са силиконом неће прскати услед мрза. Он се може применити и у текстилној индустрији. Непромочива одећа неће се убудуће импрегнирати гумом, већ силиконом. Нов начин импрегнирања има једну велику предност: док, раније, слој гуме није дозвољавао пролаз ваздуха, те се човек знојио под кишном капањом, силиконска импрегнирања омогућиће циркулацију ваздуха. Ускоро ће се појавити и кишобрани са силиконом, као и костими за купање који ће се веома брзо сушити.

Ако намажете руке силиконом помодом, неће вам се сме журати приликом рада у води. Ово је од користи нарочито за младе мајке, које свакодневно морају да перу пелене. Ако се њоме намаже кожа одојчета, она се неће оједати. Број производа са силиконом расте из дана у дан и обећава још шире примену ове нове материје.

Силиконски каучук може да издржи 120 степени вишу температуру него сви досад познати каучуци и зато се данас само он употребљава за млазне авионе. Разни лакови са силиконом не потамне ни после четири године, иако су стално изложени сунцу. Течности са силиконом не мрзну се ни на температури 85 степени.

ЧИТИ ЈЕ ОВО ЖИВОТНОСТИ?

Овде ћемо вам дати биографске податке за једног нашег познатог песника и писца. Читajte пажљиво, па ћете се вероватно сетити о коме је реч.

Родио се 28 септембра 1831 године у Спалдње Ретње, код Великих Лаша. Умро је 16 новембра 1887 године у Љубљани. Основну школу похађао је у Лашама и Љубљани, а гимназију без матуре завршио је у Љубљани. Године 1855 слушао је неколико месеци Миклошићева предавања у Бечу. Затим је неко време био домаћи учитељ, секретар читаонице у Трсту, секретар Матице словенске, саставио је словеначко-немачки речник, уређивао је и издавао сатирични лист „Павлиха“ (1870) итд.

Прве своје песме објавио је 1849 и истакао се као један од најбољих младих песника. Године 1854 издао је збирку „Песме“. У њима се осећа његова песничка особина: реализам спојен с правим лирским осећањем, безбрижан хумор и озбиљна рефлексја. Његове књижевне сатире привукле су велику пажњу. Писао је и дечје песме и издао збирку песама за децу 1880.

Године 1858 појавио се и као прозни писац. Написао је познато дело „Мартин Крпан“ и тиме створио класично дело словеначке новелистике која се заснива на народној традицији. Постао је и један од најутрајнијих реформатора словеначког књижевног језика. Истакао се и као писац књижевно-историских и полемичко-критичких списа. Борио се за сло веначка народна права. Његов утицај био је веома велик. Као њак, он је својим песмама распаливао омладину; као младић, он ствара уметничку прозу, а у зрелим годинама он је борац за поштење и начела у политичком животу. Он је био снажна и карактеристична фигура, — каже један од његових критичара, — коју су засењивали и држали у позадини други не толико својом величином колико својим високим положајем. Дело које је он извршио велико је, али би било још веће да му није стално из уста истраан његов насущни хлеб.

Можете ли се сетити ко је ово?
(милослав краф)

ГАРАНЦИСКИ ШЛЕП

Шлеп је врста брода без мотора и једара. Обично служи за превоз материјала. Шлепове вуку пароброди или моторни бродови, а има шлепова који имају и мотор, па се помоћу њега крећу. У шлепу постоји стам за кормилара и његову породицу. Шлепови се праве од гвозда са дрвеном унутрашњом облогом.

Носивост им може бити од 100 до 1.000 тона, а на доњим токовима великих река и преко хиљаду тона. Облик им зависи од тога којим рекама плове и чему служе. Гаранциски шлеп служи за превоз чврсте робе или унаковане течности. Затворен је и обично има четири магацина са гвозденим поклопцима, који се закључавају. Служи за превоз зрнасте хране са гаранцијом за тежину, па му отуда потиче и име. Осим тога њиме се превози и друга роба која је осетљива према атмосферским утицајима.

КАКО СУ НАСТАЛА ИМЕНА МЕСЕЦА

Данашња имена месеца пореклом су из Рима. Код старих Римљана година је почињала у пролеће и месец у коме је она почињала називао се првим, а то је данашњи март. Април је био други, мај трећи, јун четврти, јул пети, август шести, септембар седми, октобар осми, новембар девети, а децембар десети. Касније се то изменило и називи по бројевима остали су само за септембар, октобар, новембар и децембар. Неки месеци добили су имена по римским боговима: јануар по богу Јанусу, март, мај, и јун по божанствима: Марс, Маје и Јунона. Месец јул добио је име по Јулију Цезару, а август по његовом наследнику цару Августу. За имена месеца фебруар и април научници се нису могли сложити како су постала.

БУЗДОВАН

У нашим народним песмама ниједно се оружје не помиње толико као убојно колико буздован или топуз. Буздован се развио из најпримитивнијег оружја — кијаче. У прво време то је било дрво задебљано на једном крају, у који су били утиснути комади камена, кости гвозда итд. У Средњем веку топуз је имао разне облике и прављен је од разних материјала. Служио је за борбу изблиза и за бацање у даљину. Када се појавило ватрено оружје, топуз више није имао важности, али по облику није ни ишчезао. Задржао се као маршалски штап, то јест као свечани симбол заповедничке части, а украшаван је драгим камењем и разним владалачким знацима.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

СУНЧЕВА ЕНЕРГИЈА

Резултати најновијих научних истраживања показују да су огромне количине топлоте и енергије које Сунце зрачи могуће само благодарећи атомским реакцијама које на Сунцу претстављају један сталан процес. За једну секунду оне претварају 570 милиона тона водоника у 566 милиона тона хелијума. „Губитак“ од 4 милиона тона материје проузрокован је стварањем топлоте и светлосне енергије које се расипају кроз вавсионско пространство. Иначе, за производњу исте количине енергије било би потребно трошити сваке секунде милијарду тона угља.

За један минут на Сунцу се произведе енергија која је двадесет милијарди пута већа од укупне количине енергије коју цео свет потроши за годину дана. Ипак, услед расипања кроз небеска пространства, на Земљу доспе само мали део те енергије. Док један квадратни метар Сунчеве површине произведе 90.000 киловат-часова, један квадратни метар Земљине површине прими свега један киловат-час од ове огромне количине енергије. Према последњим прорачунима научника, атомски процеси на Сунцу моћи ће да трају још око дванаест милијарди година.

ЈЕВТИНА КИША

Већ четири године два америчка пилота доводе, односно отклањају кишу са једне долине у држави Орегон. За ову услугу пољопривредници им редовно плаћају, јер је цена и у једном и у другом случају доста ниска. Ово је могуће захваљујући томе што пилоти посипају облаке обичном кухињском сољу, уместо сребрним нитратом како се то обично ради. Међутим, овај њихов рад изазвао је негодовање код суседних фармера, јер остају некад без кише, а некад је имају исувише.

АПАРАТИ КОЈИ КОНТРОЛИШУ УПОТРЕБУ АТОМСКЕ ЕНЕРГИЈЕ

Конструисани су апарати који су у стању да осете и најмање радиоактивне честице

це после експлозије атомске бомбе. Они се постављају обично на авионима. Помоћу апарата, под повољним условима, може се одредити врста атомске експлозије и место где се она догодила. Авиони опремљени оваквим апаратима могу такође да утврде дали се у појединим земљама врше проба са атомском бомбом.

КО ЈЕ ПРВИ ОБИШАО ЗЕМЉИНУ КУГЛУ

Већина људи сматра да је шпански морепловац Магелан први човек који је обишао Земљину куглу. Међутим, постоји мишљење да то није тачно. То мишљење заснива се на чињеници што је Магелан страдао на свом путовању — убијен је од домородаца на Филипинским Острвима. Први човек који је заиста обишао свет био је Шпањолац Хуан Себастијан дел Кано, заповедник једног брода у Магелановој експедицији.

НЕПРИЗНАТИ РЕКОРД

Енглески авијатичар Бил Бриџмен недавно је постигао нов висински рекорд. Са својим ракетним авионом он је успео да достигне висину од 25.387 метара. Но, и поред тога што је ово највећа висина на коју се досад попео човек, рекорд му није признат. Наиме, он није узлетео са земље снагом свог авиона, већ са једне супертврђаве која се налазила на висини од 10.000 метара.

КОЛОНИЈА НАЈСТАРИЈИХ РИБА НА СВЕТУ

Прошле године пронађен је први примерак најстарије рибе на свету, „колаканте“, која је живела још пре 350 милиона година. И овај, као и неки каснији примерци нађени су мртви. Међутим, недавно је један професор из Најробије изјавио да на обалама Кеније живи читава једна колонија ових риба. Под његовим вођством ускоро ће кренути читава једна експедиција, која има за циљ да ухвати неколико живих примерака ове најстарије рибе.

ПРВЕ ОПЕРАЦИЈЕ ОД РАКА

Познато је да се данас опасна болест рак најефикасније лечи операцијом. Међутим, занимљиво је да је лечење ове болести хируршким путем прилично старог датума. Још 1829 године немачки хирург Теодор Билрот први је покушао, на универзитетској клиници у Цириху, а доцније у Бечу, да врши операције од рака.

НАЈВЕЋИ ХЕЛИКОПТЕР НА СВЕТУ

У Филаделфији је недавно извршио свој пробни лет највећи хеликоптер на свету. Он може да транспортује 40 војника у луној ратној опреми или 32 болесника у лежећем стању. Овај цинковски хеликоптер има два мотора, као и два ротора од 1.620 коњских снага.

ИЗАЗИВАЊЕ ФОТОГРАФИЈЕ БЕЗ ВОДЕ И ХЕМИКАЛИЈА

Недавно је пронађен нов поступак за изазивање фотографије, назван „ксерографија“. Изазивање се врши електростатичким путем, без воде, хемикалија, мрачне коморе и осетљивог папира. На овај начин слика се са филма на хартију преноси за свега неколико секунди.

БРОЈ АУТОМОБИЛА У СВЕТУ

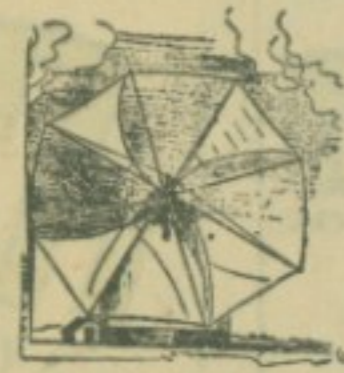
Према последњим статистичким подацима, данас у свету има 79.135.000 аутомобила. То значи да се од прошле године број аутомобила повећао за 4,5 одсто.

ЧАМЦИ ОД НАЈЛОНА

У неким војскама већ се налазе у употреби чамци од најлона. Они су се показали много практичнији од досадашњих гумених чамца, јер су чвршћи, тако да се њима може врло лако маневрисати. Заједно са спљошним мотором, овакав чамец није тежи од 500 килограма, а може да понесе четири путника. Он се може напумпати брзо и лако.

...пород обала Флориде живи риба скарапена плумери, која на својим перајима има оштре, шупље бодље у којима се налази веома јак отров. Убод ове рибе може да изазове готово тре нутну смрт.

...ветрењаче у Португалији немају дрвена, већ платнена крила која потсећају на лезаста поређана једра.

...ниједан човек на свету нема два потпуно једнака уха. Уши се код једног човека разликују не само по облику, већ и по величини.

...за 120.000 година дужина дана повећа се за један секунд.

...да би се заштитиле од сунчанице, девојке из индијанског племена Гоајира, у Колумбији, боје своја лица и косу светлим бојама.

...у носу има четири паре вених и мањих костију.

...мада код свих народа постоји изречна „рас“, коју носе главнице појединих области, уствари значи „глава“.

...урни лук припада фамилији лилијаса, чији је најпознатији претставник бели крив.

...главну препреку при дубинском роњењу претставља такозвано дубинско пијанство. На великим дубинама гњурац постаје савиљ, престаје да мисли на опасност, а код неких се чак јавља и жеља за смрћу.

...у Мексику живи једна врста мачака

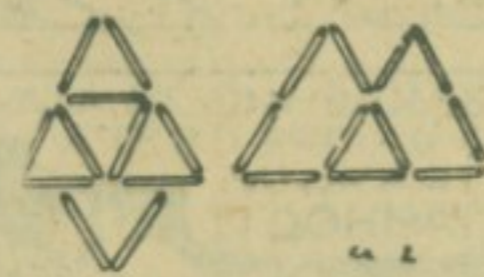
које уопште немају длаку.

...змије, иако су веома осетљиве на музичку, уопште не чују. Оне примају и осећају звучне таласе помоћу језика.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ОД ПЕТ — ТРИ

Помоћу једанаест шибница направите пет троуглова као што су они на слици 1. Затим преместите четири шибнице, тако да уместо пет троуглова добијете свега три.

Ако немате стрпљења да до краја сами тражите решење овог занимљивог задатка, погледајте слику 2.

УЈКА БОКА И МАЛА ОЛГИЦА

Олгица је био рођендан. Поред осталих, дошао је и ујка Бока да јој честита. Донео јој је и леп поклон и очекивао да ће се Олгица радувати. Међутим, она је била тужна и стално је уздицала: „Ох, како сам стара!“

— Шта, ти стара! — прекори је ујка Бока. — Шта треба ја да кажем, који сам од тебе старија четири пута? Додуше, кроз шест година бићу од тебе старији само три пута. Шта, не верујеш?!

Олгица се прво насмејала на ово ујкаово тврђење, али је после краћег размислања признала да је ње-

гово рачунање потпуно тачно.

Колико је Олгица имала година на дан свог рођендана, а колико ујка Бока? Ако сте слаб математичар, рећи ћемо вам: Олгица је имала дванаест, а ујка Бока 48 година.

КАД СЕ ЧИТА С ДЕСНА НАЛЕВО

У сваком језику, па и у нашем, има речи које кад се читају обрнуто такође имају извесно значење. Да ли можете да се сетите које такве речи, али с тим да оне имају само по три слова? Ако не можете, да вам помогнемо! Дакле, пазице:

- 1) птица — обрнуто: постаје пећењем;
- 2) дивља звер — добија се од млека;
- 3) четинар — сузањ;
- 4) благо — мале тежине;
- 5) врста мастила — без рогова.

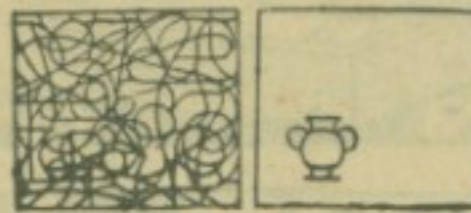
Ако се нисте ни сад сетили, дајемо вам одговор: 1) кос — сок; 2) рис — сир; 3) бор — роб; 4) кал — лак; 5) туш — шут.

ЈЕДАН ШАЉИВ ЗАДАТАК

Како ћете најлакше претворити вино у пиво? Направите од шибница реч „вино“ па словима „в“ и „и“ промените места. Помакните затим средњу шибницу код слова „и“ нагоре, тако да испадне „п“.

УМЕТЕ ЛИ ДА ГЛЕДАТЕ

У замршеном сплету линија на слици 1 крије се једна ваза. Да ли можете да је пронађете? Иако смо

уверени да ћете вазу лако и брзо наћи, ипак вам дајемо и одговор на слици 2.

СЕДАМ РЕЧЕНИЦА — СЕДАМ ГРАДОВА

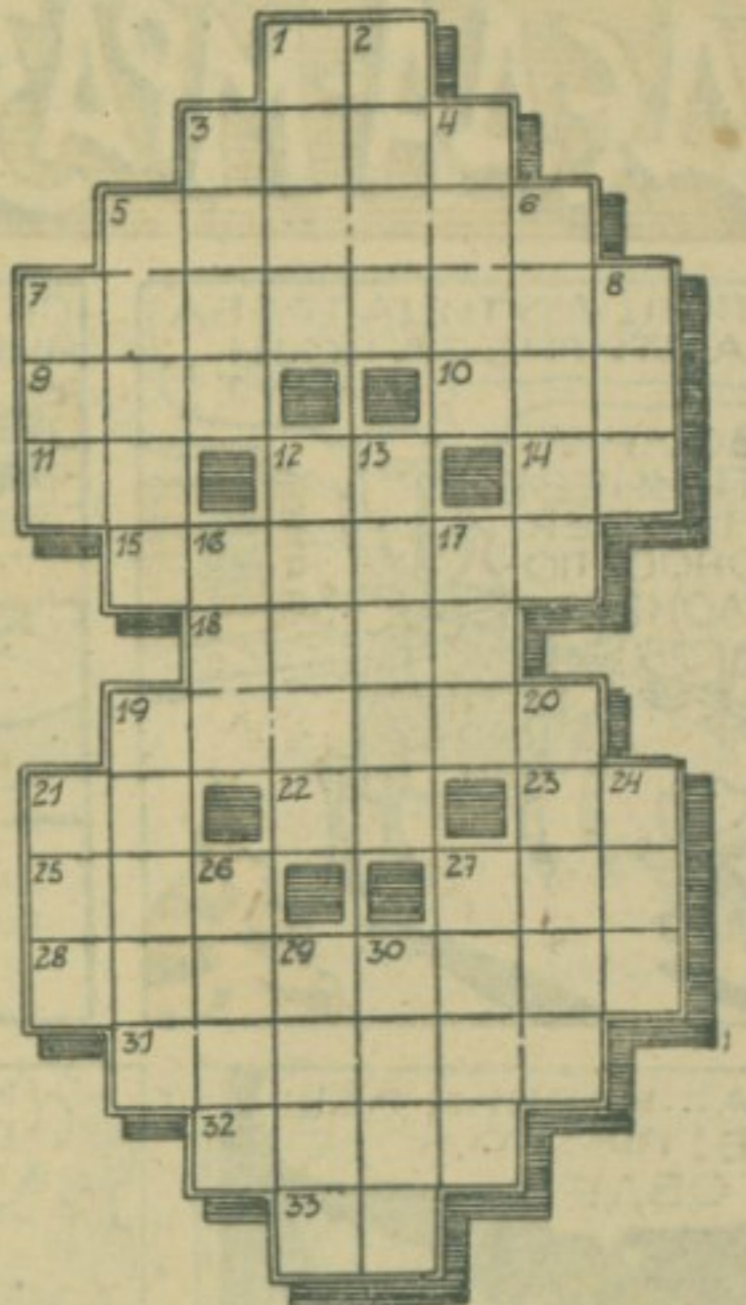
Свака од ових седам реченица садржи име по једном граду (један је азиски, остали европски). Покушајте да пронађете који се то градови крију у овим реченицама:

- 1) Дебео градски ватрогасац седео је пред кафаном „Два побратима“.
- 2) Анка ради диван филм у народним шарамима.
- 3) На то му отресити сељак одговори: „Бре, мени да подвалити!“
- 4) Увече су рибари мреже навукли из мора.
- 5) Коњ ће касати на равном ауту.
- 6) Пошто се вратио са рада у пољу, опра Гојко најпре свога коња.
- 7) Овог красног лептира Нада је сама ухватила у пољу.

Водоравно: 1) упитна заменица; 2) обичај удруженог рада за обављање пољопривредних послова; 3) река у Хрватској; 4) део педагогике; 5) овамо; 6) троцифрени број; 7) шта (чакаски); 8) слово латинице; 9) река у Француској; 10) предавач живог језика на факултету; 11) пристаниште у Алжиру; 12) тропска биљка; 13) хемиски знак за бром; 14) предлог; 15) показна заменица; 16) јарап; 17) презиме немачког композитора из 18 века; 18) нагрисање метала под дејством ваздуха и других хемиских материја; 19) роман од Тургенјева; 20) место где је Циципон победио Ханибала; 21) предлог.

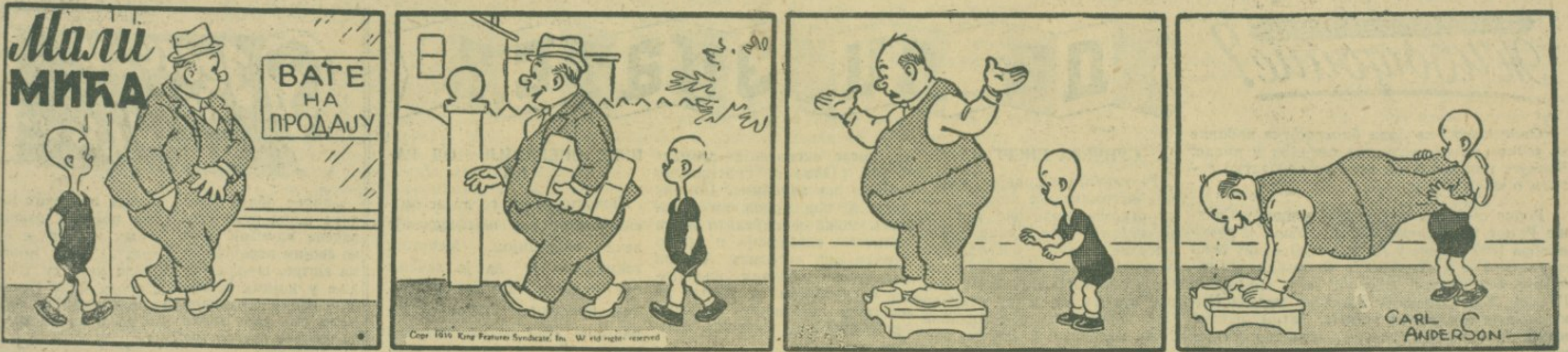
Усправно: 1) презиме француског сликара из 18 века; 2) врста крупне муве; 3) кратка запис који садржи основну мисао дела или одољка на чијем почетку стоји; 4) бела штитиоша из чијег се семена добија ароматично уље; 5) име реформатора Турске; 6) глумца; 7) врста хладног оружја; 8) Посејдонов син (митол.); 9) филмско платно; 10) женско име; 11) дуг период времена (грчки); 12) лична заменица; 13) племенит гас; 14) склоности за стоку; 15) домаћа животиња; 16) узвик; 17) део пушке; 18) позоришта; 19) врста житарице; 20) једно годишње доба.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Липе; 5) савана; 7) Шопен; 8) па; 10) Илир; 11) дом; 12) Рас; 13) тала; 14) ен; 15) бином; 16) Алатин; 17) Иран; 18) апарат; 19) Крека; 20) ом; 24) рата; 25) Опа; 26) Ака; 27) обор; 28) са; 29) Авала; 30) навала; 32) рата.

Усправно: 1) латис; 2) ивер; 3) Пан; 4) ен; 5) солана; 6) Аполон; 7) шира; 9) амам; 11) „Даница“; 13) гитара; 15) баракка; 17) пипета; 19) Аракал; 20) топора; 21) крас; 23) Мара; 25) обала; 27) ован; 29) Ава; 31) ар.

Ква Ква!
уредна издавачка

ОЛАКШАВАЈУЋА ОКОЛНОСТ

Шилја се налази пред судијом и судија га пита:
— Ви сте, оптужени, треснули тужиоца цителом по глави. Имате ли штогод да наведете као олакшавајућу околност?
— Имам. Цитела је била с глуменим ђоном!

ПОСЛЕ ПРЕДАВАЊА

Понај држао јавно предавање о свом путовању по морима и океанима. Сутрадан га сретне Мики.
— Како си задовољан својим предавањем? — пита га он.
— Било је дивно! Публика се просто топила од уживања.
— Е, онда ми је јасно — каже Мики. — Кад сам синок пред крај твог предавања ушао у дворану, у њој више није било никога. Сви су се, значи, већ били истопили!

ДОБАР КРИТИЧАР

Паја се жали Хорацију:
— Замисли, јуче кад сам дошао кући затекнем сестрића Рају како чита рукопис мог најновијег романа.
— Чудновато! Тако мали, па већ добар критичар!

